„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 60 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на пе год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне другове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
за 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

# ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакиx ситних слова; за жиг се плаћа по 30 нов. сваки пут.
За „Прилоговно“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ.“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 нов.

## ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 13. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 24. ЈАНУАРА 1899. ГОДИНА XXXIV.

### Нове прилике.

О преговорима који теку у овај мах између угарске владе и опозиције, не вреди много писати. Прво што ти преговори нису још са свим тачно познати, а друго изгледи су час јачи, час слабији.

Него има нешто, што је већ и данас јасно и што ће бити од великога уплива, па испали преговори овако, а онако. И то је оно, што ћемо додирнути у овом чланку и говорити само о ономе, што је већ свршена ствар.

У Аустрији је сабор одгођен и зацарен је §. 14. Значи, аустријска влада ће доносити законе без сабора.

Но, тај аустријски апсолутизам баца сенку и на Угарску. Аустријска влада ће без сабора склопити и трговачку нагоду с Угарском. И што је најглавније: сви угарски политичари, па чак и крајња левица, пристала је на то. Пристала, да неуставни чинилац аустријски, обнови поравнање трговачко с Угарском.

Ово се противи чистим и јасним определењима основног закона, IX. зак. чл. од 1868. године. Па опет, све су се угарске странке сложиле у том, да напусте основно начело.

Ко мари данас за начела? Данас је дошло време погодбама. На страну и закон. Крајња левица га се одрекла исто тако као и владина странка, само да добије неке уступке.

Ово је заиста оно, што се може назвати, почетак свршетка. Јер се показало, да постојећи закон не задовољава никога подјуно.

Па кад не задовољава, за што се не гради нов? Него оставити закон на страну, нек се и даље зове закон, а мимо њега погађати се. Па ако се и сви сложе, да раде мимо закона, и нема никога да протестује, зар је и онда што добивено?!

Добивено је то, да се зацарује на место закона — погодба. Али је то најопасније поље. И тешко онима, који нађу на то поље. Јер ће се сутра погађати у другој ствари и неће се моћи погодити. А закон је изгубио своју вредност и поштовање, јер је већ био погажен општом погодбом.

Закони се и доносе за то, да се спрече погодбе, јер шта би било кад се не може погодити? Треба да има нечег, о чему се не може погађати, а то је о закону док постоји. Не сме да буде заједничка погодба у томе, да се обиђе закон.

Опозиција угарског сабора у том се већ погодила с владином странком. Она је натоћиљана. И ако се сад не погоди у оном, у чему би се могла погађати, о личним питањима, ипак остаје лага на њој.

И ма како да се даље развију преговори, има дакле нешто што остаје. А остаје то, да су и владина странка и опозиције угарског сабора пристале биле, да се ради у најкрупнијем питању мимо закона, мимо IX. зак. чланка од 1867. године, пристале су да удешавају трговачки одношај с Аустријом без аустријског сабора и само с аустријском владом. Према овом је јасно, да ни у Аустрији ни у Угарској не поштују основни нагодбени закон. А где закон изгуби поштовање у тој мери, не може бити дуга века.

Ван тога се показало још нешто. Могу преговори између владе и опозиције испасти ма како, јасно је, да ће се у најкраћем времену променути страначки одношаји.

Између реформата и католика у владиној странци дошло је до расцепа, који ће јачати. Католицизам у Угарској диже главу и испало му је за руком да потисне реформате. Католици су многобројнији. Реформати су до сад одржавали власт, што се удружише са Чивутима, те под маском слободоумља и новог доба потискивали католике.

Данас је пукло католицима пред очима, да је слободоумље била само маска, да их стерају у буџак, а да су реформати и Јевреји, који беху до сад меродавни, у истини били реакционари а не слободоумњаци. И видеше, да је опима другима било стало до власти.

Ово буђење католика, а оно је почело у пуној мери, изазваће такође у врло брзом времену нове прилике, па ма како испали данашњи преговори.

### О Милану Обреновићу

#### Гарашанин, Ристић, Пироћанац.

Управо: „Гарашанин, Ристић, Пироћанац о Милану Обреновићу“, зове се најновија књижица од 13 страна, која нам дође до руке. Она је „посвећена српској војсци од једног пуковника“. Још је означено, да је штампана 1899. године, ал' где, то се већ не каже. Удешена је да се може у писму шиљати, и она је намењена — Србији. То је и опет чедо угушене слободне штампе!

Ову књижицу вероватно није писао „један пуковник“, али ју је свакојако писао политичар, коме су познате интимније политичке прилике. Књига је писана са напредњачког гледишта и да је могла бити штампана у Србији, вероватно би изостала из ње многа претераност.

Ми се на политички део те књижице нећемо освртати. Она већ у уводу почиње са речима: „Доле с Миланом, доле са болесним сином његовим!“ а завршује се са речима: „Војници! Другови! У име заставе на коју сте се заклели, позивам вас ја, друг наш, стари пуковник српски, да одрекнете послушност данашњем врховном команданту (краљу Милану) и да пређете на страну народа с узвиком: „Доле са Миланом, доле са болесним сином његовим!“

Као што рекосмо: ово су плодови угушене слободне штампе у Србији, јер кад се штампа књига у потаји, онда се обично каже пре реч две више, но реч две мање. А таких места има у књизи доста.

Но кад ослуштимо ову брошуру од таких места и оно друго што остаје, страшно је. Има неких изјава Гарашанинових и Пироћанчевих, има неко писмо краља Милана, што ће у Србији учинити јаког утиска, тим пре, што је о томе већ и пре много говорено и проповедано...

Писац почиње књигу са речима:

„Споразум је постигнут, партиске разлике збрисате су. Нема више ни радикала, ни либерала, ни напредњака јер целу Србију испуњава само једна жеља: што пре се отарасити разватног Милана и болесног сина његовог.“

За овим се наводи једно писмо Милутина Гарашанина, које треба да опере напредњаке од зла што су га починили Србији и да баци сву одговорност на краља Милана. Из тог писма вадимо ова места:

„Да господине, нас проклињу јер нас нису разумели, и јер нису отшкринуте завесе, које су скривале све оне интриге што су нам спутавале и извитоперавале рад. Али ће доћи време кад ће један за другим савременици и саучесници у страшним данима Бонтуовог уговора, Зајечара, Сливнице и Илкиног атентата проговорити, ма и после смрти проговорити, и онда ће и српски народ и пријатељи његови полако стећи уверење, да су напредњаци били прожмани у свим подузећима својим најискренијим осећајима патриотизма. И збиља, шта смо хтели ми, шта су хтели другови моји? Само ово двоје: Ишчупати Србију из канџа руских, које су почеле биле да се завлаче дубоко у месо младе државице и стати на пут сувишној демагогији радикалној. Ви ме разумете господин пуковниче. Није ни мало било у намерама нашим да симпатије руске, тако корисне, тако необходно наш напредак, сасвим отуђимо, већ само да јаче истакнемо жељу за самосталнијим развитком; нити је опет циљ наш био да се свима радикалним тежњама опиремо, већ само да оно, што је у захтевима њиховим било претерано мало подкусимо... И да није било Краља Милана ми би смо се, као што је и било толико пута покушаја, и са радикалима и са Русијом споразумели. Али је благодарећи нестрпљивости и несмотрености његовој, Србија најпре пала у наручја лукавог кабинета бечког а после постала поприште најужаснијих гањања, истребљивања, па чак и стрељања.“

„Када данас велим да је Милан издајник Србије и Српства, не чиним то из неке зависти према данашњој династији, којој сам жртвовао и свој углед и своје убеђење, већ из уверења које сам полако стекао пратећи рад његов. И само да бих том његовом издајничком подузећу, које систематски изводи, на пут стао, да бих га у дванајестом часу спречио, и световао сам ја пријатељима мојим да се што пре окрену Русији и са њом о даљим корацима за спас Србије споразуму.“

Ову напредњачку одбрану не слушамо први пут. Гарашанин и другови покушаваху већ више пута, да баце сву кривицу на краља Милана. Но заман! Гарашанин је јавно признао, да је на заповест краља Милана стварао кривице невиним људима и после их стрељао. Али зар га то пере као политичара, ако је он то чинио на жељу и захтев краљев. И какав је то политичар, који жртвује тако лако свој углед и убеђење? Зар човек који беше у стању да спасе Србију?! Нико не опра напредњаке, па ни ова брошурица.

На крају тог одељка износи писац коначно мишљење Гарашаниново, које гласи: „Србија има само једног великог непријатеља, а Српство само једног правог издајника: Милана Обреновића!“

Писац тврди да је Ристић био уверен, да је краљ Милан агенат бечке политике.

У тој се брошурици много говори и о оном тајном уговору, који је склопљен год. 1882. с Аустро-Угарском. Тада су у

---

## ПОДЛИСТАК

### ОСТАВЉЕНА...

Породица К. у В. имађаше четири кћери и једнога сина. Мајка им мишљаше: кад би се још које чедо нашло било би их сувише. Зато се обрати на бабе отровнице, као што то на жалост многе нерасудне мајке чине. После краткога времена падне у кревет те се више не диже. Жалост беше погледати нејаку сирочад око мртве мајке, но они и не знађаху, да је она сама била узрок своје смрти.

Отац им мораде за послом, само би их свецем и недељом сакупио те носио свежа цвећа на гроб и тамо би се Богу молили.

Но деца и покрај очине брижљивости, беху припуштена више сама себи и служинчади те без праве неге провађаху своје најњежније дане.

Разуме се, да је и иметак поред мале деце и служинчади, а без правога надзора знатно посрнуо. Јадни отац узме једном двоје најстарије деце преда се, те их упита: како би они то примили да им доведе нову матер у кућу? На то и деца заплакаше и рекоше да им мађеха не треба.

Сирота деца и не слућаху да је то колико за несретнога оца колико и за саме њих судбоносан час био. Отац се не ожени, него се надаље патио сам децом, са кућом, са подузећем својим и са осталим бригама. У извесним часовима као човек тражаше у друштву забаве и разонођења.

Тако су деца порасла, у кући беше соба које су стајале празне а како иметак не напредоваше, оцу дође у главу да неке од соба изда под најам што и учини. Између осталих, усели се код њих неки резервни потпоручик тек именован професором велике гимназије. Он беше појава елегантна и импозантна. Својом лепотом и благоречивошћу занео је срца мал' не свију ондашњи девојака па није чудо што и млађану лепушкасту Ану, своју нову куће газдарицу очара и заслепи. Отац је и даље своје слободне часове у друштву своје драге проводио, а сирота Ана која је у најопаснијем времену била, остајала је са малом децом сама код куће. Професор Ернесто пак, знао је сваку згодну прилику употребити, да младој девојци крати време. Ако је Ана уз корито стајала са служавком перући рубље, то Ернесту ништа сметало није да пред њом стоји по два сата и у шаљивом разговору проведе, или ако је Ана пред подне кувала и месила, он би уз њу тобож помажући и шалећи се веома дуго у кујни проводио.

Но неискусној Ани све се то свидило пошто и у њој љубав из дана у дан развијала а она остављена сама себи, што је тој несретној љубави и подлегла.

Ана је свој живот уз љубљенога Ернеста у ружичастој боји замишљала. Она је била сретна при помисли да ће скоро освануги давно жељени данак када ће Ернесто свечано од њенога оца њену руку замолити и олтару је повести, као што јој се он толико и толико пута кунијаше... Но кад се та нада у очекивању из дана у дан отезаше, срце јој стрепијаше а нада малаксаваше.

У то одлучно доба дође умировљени потпоручик М који такођер имађаше лепушкасту кћер Даницу, која и ако није Ану у лепоти надкрилила али је више великоварошког понашања присвојила а то баш беше оно, чега је Ани, која је у раденој грађанској кући одрасла, подпуно недостајало. То понашање Даничино, вукло је Ернеста њојзи.

Обичан случај, да намигуша између двоје верених раздор учини. Ернесто се дакле Даници са свим пријубио, а према Ани бивао је све хладнији. Из Анине куће исели се Ернесто, али са обећањем да ће, чим своје породичне ствари у ред доведе онда одмах одржати свадбу, а то не треба да буде из једне куће.

Међутим се Даница са њиме јавно забављала, возакала и владаше подпуно њиме док је међу тим Ана са анђеоском трпељивошћу све мирно подношала. Још увек живела је у њој нада, да ће Ернесто бар тада вратити се њој, кад чеду његовоме живот поклони. Но и то је прошло...

Ана је грчевито стиснула синчића на своје ојађене груди — купала га у својим сузама и гледала сав свет у њему. Њена материнска љубав ни онда није мања бивала кад се потпуно уверила, да је њеном чеду недостојан живот поклонио. Ћутећи је своју тугу снашала, своју страмоту трпељиво са болом у души затрпавала.

Ернесто јој се са времена на време јављао као знанац. Та она га нигда са речцом само увредила није

Чудан је то дар, искрена, непомућена пожртвовна љубав преварене девојане.

Између хиљаде једна је то у стању мирно снашати са оном неизрецивом благошћу и трпељивошћу.

Ана је венула полако, и нигда се никоме тужила није. Узме свога синчића на руке, седне у кут собе и по целе дане преплаче

Њезина туга и очај неизмерни су. Тако је ослабила, да једва може сама преко собе прећи.

Отац јој плаче и јавно признаје: да је сам њеној несрећи крив, али — доцне. Ернесто је све знао шта се са јадном и несретном Аном догађа, па да избегне преговарања, која је од времена на време од зналанца и пријатеља примао — затражи премештај. Но управитељ гимназије, који је зрео и савестан човек, зовне га преда се и рече му: Ви не смете отићи. Морате остати те грех својим очима гледати и својим ушима слушати.

Ана је пала у кревет. Једнога дана лежаше немоћна, чедо беше покрај ње, кад неко закуца на врати и уђе у собу погурена баба, мати Ернестова и главом Ернесто. Стара узме дете и хтеде га однети, одузети, да се она о њему брине. Ана скочи као разјарена лавица, отме своје 8 месечно чедо са речима: Недам моје дете, оно ми је све док сам жива, изгура старицу и не-оца напоље, забрави врата и сруши се онесвештена на под. После се тек трже на детињи плач. Једва се успуже на кревет и — ено је болна... измучена...

Хоће ли јој Бог дати снаге ту бољу да издржи?

Он није заслужан те њежне, искрене и пожртвовне љубави!

Стидили се света? Боји ли се Бога?

Знаде ли да је најтежа девојачка клетва.

Хоће ли икада срећан бити?

Осек, Софија.

Србији владали напредњаци а краљ Милан беше ужасно омражен. Било је годину дана пред зајечарском буном и краљ Милан да би осигурао себи престо склопио је онај уговор с Аустро-Угарском и који уговор није више тајна. Његов је рок истекао, а да ли је обновљен то је тајна. Ако јесте то се могло догодити само у току последње године за време владе Владанове.

Пироћанац, који беше министар-председник у Србији, кад је тај уговор склопљен остао је из оног доба својим пријатељима писмо краља Милана. Пироћанац је разумео, да ће га то писмо опрати. Јер се из тог писма види да је он, Пироћанац био противан том уговору. Али му је краљ Милан одговорио ово:

„Госп. Пироћанац! Ваше разлоге противу уговора у питању изволели сте ми ви поново послати. Нисам нашао ничега, што ми већ пре тога не би било познато, и кад већ волите да се понављате, онда чујте и мој одговор који сте већ чули.

а) Ја хоћу да се тај уговор направи и подпише — то је најглавнији мој разлог.

б) Ми пристајемо на окупацију Србије само у случају опасности по династију, и ако наши Србијанци неће да окушају благодети аустро-угарског режима, нека трпе мој.

в) Обреновићи су не само подигли већ створили Србију и ако ова пропадне у тренутку кад Обреновићима опасност прети од неблагодарнога српскога народа — tant pis pour elle (то толико и чини).

г) Оно „одрицање“ сваке националне акције у границама данашње Аустро-Угарске чини ми се само описивање једног факта, који годинама постоји. Или бисте ви велели да поведете српски народ на кланицу „за ослобођење“ оне комотне господе по Новом Саду и Панчеву. Essayez. Госп. Пироћанац на коњу са развијеном заставом уједињења. — Le tableau ne manqera pas d'originalité (Слика ће бити оригинална.)

Хајде госп. Пироћанац, оставите се празних разлагања и гледајте да при повратку у Београд затекнем уговор спреман за потпис.

Ваш Милан.“

Писац износи у тој ствари свој разговор с Пироћанцем, који такође као и Гарашанин баца сву кривицу на краља Милана. Он, Пироћанац је рекао:

„Ја сам познат као Аустрофил, али моји погледи и погледи краља Милана скроз су различни, ако хоћете и супротни. Мени се чини да бисмо ми најпре, помоћу моћне суседкиње наше (Аустро-Угарске) могли да се са успехом одупремо мало претераним тежњама руским, да се у закриљу њеном ојачамо, за даљи живот оспособимо, а после да бисмо, кад већ силнији постанемо, правилном политиком са Угарском могли доћи до неког савеза, који би свим балканским народима зајемчио потпуно независан политички и економски развитак. — Већина данашњих политичара, може се са овим не слагати, као што се ни ја не могу опет никад помирити са гледиштем, да ћемо у савезу са Русијом икада постати независни, али главно је, да је и једно и друго гледиште искрено, патриотско, потиче из жеље, да се Србија независном учини. Са свим друкчије стоји ствар са тежњама бившега краља. Као што сте већ из овога писма могли видети, Милан Обреновић, сматра да је Србија њему на уживање дата, да је она његов спахикук, који као независна држава може и треба да постоји, док њему приходе доноси — буде ли Србија пак једном сита Милана и његових препредених рачуна, покуша ли да стане на своје ноге, онда ће он са најмирнијом савешћу позвати аустро-угарске војнике, предати им владу над краљевином, а сам се позвући да као какав кнез аустријски продужи свој карташки живот.“

Оволико о овој књижици што се тиче историјске стране њене. Но већу озбиљност и праву важност њену ремете свакојако они претерани напади, које ми овде и не спомињасмо.

---

Нови Сад, 23. јануара.

**Представка личко-крбавске жупаније.** Ми смо у прошлом броју „Заставе“ изнели мишљење, да би и из осталих троједничких жупанија требале наше општине да се придруже општинама личко-крбавске жупаније, т. пошљу сличну представку на хрватско-славонски сабор.

Како нам сад из Срема јављају, неке наше општине већ се спремише да то учине, из своје побуде. Ми се томе радујемо и уверени смо да неће остати усамљене. Праведну, српску и поштену ствар треба увек помоћи, а ко то не уради, не чини своју дужност.

Овом приликом да истакнемо још нешто. Неки изборни срезови личко-крбавске жупаније већ су се обраћали земаљском сабору у истој ствари и молиле законити заштиту своје српске народне заставе и писмонице своје. Но њихова представка оста без успеха.

И шта видимо?! Видимо то, да због тог нису малаксали, него веле данас отворено у другој представци: „Нас не омете овдашњи неуспех, него нас ево гласом свега српскога народа жупаније личко-крбавске, са одлучношћу да заиштемо законити заштиту својих народносних права“...

Тако то раде Срби. А само би се кукавице могле плашити од првог неуспеха. Ово држање личко-крбавске жупаније нека нам послужи као пример у свеколиком раду нашем.

---

## Представка
### личко-крбавске жупаније
(упућена троједничком сабору).

(Свршетак.)

Високи саборе!

Изборни неки срезови жупаније личко-крбавске имали су прилику једном, да се обрате на високи тај сабор представком за законити заштиту своје српске народне заставе и ћирилице писмонице своје. Ма не бијаху сретни, да буду задовољени. Нас не омете овдашњи неуспјех неколицине срезова, него нас ево гласом свега српскога народа жупаније личко-крбавске са одлучношћу да заиштемо законити заштиту својијех народносних права — а пред високијем законодавнијем тијелом домовине наше.

Високи саборе!

Није од јуче српски народ у овијем крајевима. Давно он паде овђе и — поднесе све оно што је подниo као љути крајишник на дому и бојнијем пољанама за славу престола и корист домовине своје. Па ни најтјешњи дани по живот његов у томе минуломе земану не утрну у Србину љубави према његовијем светињама. Српски је народ приносно жртве од уста својих и уздржавао у прошломе још вијеку неколике своје народне конфесијоналне школе у жупанији данашњој личко-крбавској — док их год тамошњи систем крајишки не докину; српски народ није никад престајао његовати ћирилице, писмо своје, на овој страни, па ни онда, кад је то писмо из крајишкијих школа истиснуто било; та и у данима војничког, неуставног, живота српски је народ развијао своју српску народну заставу у слављу и радовању цара-краља својега, у весељу года и збора цркве своје, у заносном одушевљењу домовинског славља, у слави и радовању, својег опћинског и породичног живота. Срби овуда својом народном заставом дочекиваху и пратише ћесарске ђенерале, врховне некадашње крајишке заповједнике. И то све што тад могосмо и имадосмо, данас, у уставном времену, нама је забрањено! Српска народна застава, па ни као »народно-црквена,« не смије да се лепрша, као некад за уставног времена — у српскијем сватовима итд. итд. И кад је српски народ краја овога, а послије и високоме сабору познатијех догађаја за путовања горњокарловачкога епископа по жупанији овој, очекивао законито уређење питања о застави својој народној, — изненадила га је наредба о »народно-црквеној« застави за жупанију ову. Наредба та даје већ и име друго застави народној; наредба та забрањује заставу народну нашу ма и под новијем јој именом у свијем приликама живота нашега свуда и свагђе а допушта је извјесити само на цркву и парохијални дом — да је српска школа овуда, и она би још смјела да је извјеси — па и то извјесивање заставе српске дозвољено је само уз заставу земаљску домовине наше, чиме је црнијем на бијелу неоправдано повријеђен домовински осјећај српског народа краја овога. За времена прије те наредбе у жупанији овој српска заставе је извјесивана не само на цркве и парохијалне домове, него на домове наше без разлике, развијала се је у колу и на збору, у сватовима итд., док наредба та забрани све то, даде застави српској народној друго име — »народно-црквене„ и прикова је само за цркву и парохијални дом! У вријеме прије те наредбе на црквама и кућама нашијема вијаше се српска народна застава по сред више застава земаљскијех, или ова окружена застава српскијема. Послије наредбе догађа се да Срби у жупанији овој на више мјеста у никаквој прилици не извјешава никакве заставе, да ту и тамо повријеђена поноса Србин напусти је сватовање, са сватовањем и црквено вјенчање; конкубинати нас поплавише, које осим многијех другијех узрока, потпомаже и поменута наредба, која не да српске народне заставе у томе породичноме слављу и обичају! То је Србинов начин протеста истина мјестимични, неоправдани — од кад је ступила та наредба у живот. Али ред је да то престане, ред је да српски народ види укинуту и ту наредбу, да види законом зајемчено слободно развијање своје српске народне заставе без ограничења у домовини својој — па и на овој страни домовине.

Високи саборе!

Ћирилица је у овијем крајевима обиљежје српског народа, она је Србину српска писменица Писменост је од увијек па и данас одлучна утицаја на живот појединог народа. За нас Србе православне вјере у овијем краљевинама писменица је од највеће важности по самоодржавање. Школе спремају нараштаје, развијају у њих све већу жељу да се користе књигом Истина, подмладак српски има данас прилику да се научи у основној школи своме писму и књизи навикне својој Ма, коме је позната чињеница недовољне спреме основне школе у читању за практични живот, тај ће нам допустити, да без даљњег усавршавања у основној школи стеченога знања у читању и писању, подмладак наш остаје доста сакат, а истакнути је, да је једини завод даљег усавршавања подмлатка нашега овијех крајева у читању и писању појединo опћинско звање Па како да се српско дијете усавршује у свога народа писменици по тијем звањима кад је у њима званично писмо само латиница? Српски подмладак од опћинског звања на све даље горе, види, да је ћирилица писмо прогоњено; српски подмладак, који се по канцеларијама опћинскијема и другијема у земљи овој спрема за будућа звања, види своју народну писменицу са свијем као непотребно писмо потиснуто, одвикава се од њега, забравља га, и жеља и потреба читања расте у њему и вата се књиге не увијек оне, која га не ће одређивати од имена народнога и омаловажавати му вјеру отаца његовијех. А можемо ли ми допустити таково васпитање дјеце? Не можемо ми помагати самоубијства народа својега; дужност нам је најсветија, да препријечимо то самоубијство!

Високи саборе!

Ма колико српски народ овог краја домовине наше спромашан био, он љуби просвјету напредак. Та љубав његова огледа се у жртвама, које добровољно приноси за уздржавање школа Истина сиромашни смо, земља припомаже све школе у крају овоме, без тог припомагања издржавање школа овуда било би још теже него што јест. Истина сиромашни смо, али у нама никад није изшчезнула жеља ни љубав за отварањем својих српских народних конфесијоналних школа, у којима видимо тек праву другарицу цркве своје у којој се његује црквена књига и црквена пјесма, које су једине кадре учинити да пропоја глува данас пијевница српске цркве — особито у онијем мјестима гђе је српски народ православне вјере у мањини; гђе му и текар треба да је на опрезу за свој народносни и црквени опстанак. Истина, инартикулацијом наше народно-црквене самоуправе, признато је Србима православне вјере овијех краљевина право на отварање својијех конфесијоналнијех школа!; али је то право стегнуто, да не речемо укинуто, овоземаљскијем школскијем законом у онијем његовим одређењима, гђе је отварање српске школе условљено о дозволи котарске власти и онијем, гђе је српски народ приморан и крај своје конфесијоналне школе уздржавати и комуналну, док ни земља ни опћине нијесу дужне на српску школу ни новчића давати. Крај сиромаштва нашег у жупанији овој овоземаљски школски закон лишио је српски народ православне вјере са свијем његове српске школе.

Високи саборе!

Како да овом приликом не споменемо до крајности неправедни и несносни положај српскога народа православне вјере у краљевинама Хрватској и Славонији? Православље је и данас још на територију краљевина овијех само »трпљена« конфесија уза сав темељан државни закон о равноправности и једнакости грађана и конфесија. Зар да Србина православнога не заболи и срце и душа, зар да се не узнемире сви његови најплеменитији осјећаји, кад он својом крви у мјешовитом браку мора силом неких неуставног доба патената и конкордата да увећава против сваког природног закона најобичније праведности број чланова неправославне конфесије, док наличје истог тога мјешовитог брака не да Србину православноме да колико толико надокнади први губитак. Запостављеност православне цркве за римокатоличком у земљи у којој је сва трећина становништва православне вјере, које становништво врши своје све грађанске дужности — нема данас никаквог оправдања, и подржавање по православну цркву овог неправедног стања нас подиже на најодлучнији захтјев, да се то стање измијени и ми задовољимо.

Високи саборе!

Србин је најтежијем порезом — порезом крви многе и многе своје и традицијоналном својом љубави и вјерности према прејасном пријестолу и домовини својој стекао неоспорно право, да као народ његовати смије народносне конфесионе особине своје на територију краљевина Хрватске и Славоније; потоцима крви своји натопио је сваку груду земље ове, домовине своје: вршењем својих грађанских дужности стекао је неоспорно право, да захтијева: његово што је, законом да му се зајамчи, да га престану за његов српски осјећај и живот у домовини милој му и драгој узнемиривати разни елементи нереда и немира, да престане законски несређено стање у животу српског народа а православне вјере у краљевинама Хрватској и Славонији. Са престанком тога ванзаконскога живота српскога народа, престаће од једном и сви узроци незадовољства српскога народа у заједничкој овој домовини Срба и Хрвата, престаће уједно и узроци заоштравању спора хрвацко-српскога, који спор само непријатељи домовине желе и подгријавају.

Високи саборе!

Ми вјерујемо; да је прва жеља високог сабора као законодавног тијела, да види задовољене и усрећене грађане земље, да види тијем домовину у сваком погледу сретну и напредну и способну издржати у данашњој утакмици свој самосвојни положај. Крај те вјере ми ево отворено изилазимо са своје стране у сусрет тој и такој жељи високог сабора са својијем захтијевима довољно освијетљенима а надамо се, довољно познатијема и високоме сабору.

У кратко сводимо своје захтеве:

I. Нека се законом уреди неограничено и слободно развијање српске народне заставе у домовини нашој;

II. Нека се законом уреди употребљавање ћирилице као равноправног писма латиници у званичењу свију овоземаљскијех а код обнове нагодбе са краљевином Угарском да се законом уреди слободан приступ ћирилици у заједничка финанцијална и порезна као и у поштанска и брзојавна звања домовине наше.

III. Нека се измијени овоземаљски школски закон тако, да Срби православне вјере, гђе отворе своју народну конфесијоналну школу, нијесу дужни ни опћинским ни земаљским паметом уздржавати комуналне школе, а да земљи и опћини у дужности буде размијерно допринашати на издржавање српске народне конфесијоналне школе као и комуналне школе!

IV. Нека се законом изједначи православна црква са римокатоличком у њиховијем међусобнијем дотицајима пред законима земаљскијема краљевина Хрватске и Славоније.

Високи саборе!

У најсмјернијој оданости наши су то захтјеви, и уздамо се у увиђавност и справедљивост високог сабора, да ће им и задовољити.

У жупанији личкокрбавској децембра 1899.

---

## Политичке вести.

**Прилике у Угарској.** Преговори између владе и опозиције, као да неће уродити плодом. После оног окрутног одговора владе, у коме је одбила све захтеве опозиције, и у коме тражи од ње ни више ни мање, већ да безусловно положи оружје, одржани су опозицијони договори и на њима је састављен одговор влади Писмен одговор опозиције, предан је јуче Силађију, а овај га је опет предао Коломану Селу, који ће известити владу о садржају његовом. Опозиција у своме одговору износи, како је за љубав државног интереса и користи, попустила колико је год могла, а тражила врло мало. И тражила је само оно, што би по њеном мишљењу излечило данашње зло у јавном животу Угарске. Но, како влада неће о ничем да зна и јасно доказује, да неће мира, то опозицији ништа друго не преостаје, већ да прекине своје даље преговоре са овом владом. У одговору опозиције наглашује се даље, како ће она радо продужити преговоре, али само са другом, поштенијом владом. Министар-председник Банфи узео је на знање овај одговор опозиције, а шта ће на то одговорити и шта ће за тим наступити, показаће нам најближа будућност.

**Прилике у Србији.** Министар грађевина генерал Атанацковић поднео је оставку, а тврди се, да је то учинио из здравствених обзира. На његово место именован је за министра грађевина директор железница Димитрије Стојановић.

---

## ДОПИСИ.

**Ср. Карловци.** У последње време десиле су се овде две крупније ствари, које су на себе обратиле пажњу ширих кругова. Изабрат је наиме за посланика на земаљском сабору Ервин пл. Чех, досадањи жупан сремски — садашњи министар хрватски у мађарском министарству, и изабрат је за проту среза карловачког уредник „Сијона“ прота Јеремић. Оба избора дали су повода критици новинарској и жалби ради неслоге народних странака. Није ми намера да опширно пишем о овим изборима него хоћу да исправим неке криве податке и криве закључке.

Када је пао хрвацки министар Јосиповић тада је у згодан час баш умро подбан Станковић. Чеху је понуђено министарство и он га је примио. Но ваљало му је постати и послаником на троједничком и угарском сабору и жребије паде на Карловце. Не мамо ми ништа против особе Чехове, јер

ни од пок. Станковића невидесмо никакве добити то народ, но јасно је и знамо да је издат налог да Чех мора бити изабрат пошто пото и трка је настала, пиво се љуштило и на конференцији и при избору а паприкаш и кобасице љуто су настрадале. Но то су обичне појаве, које нас више ни не изненађују.

По себи се разуме да је при накнадним изборима лакше савладати народни отпор него приликом општих избора. Ту пи слога народних странака ништа неби хаснила, јер ствар се променула на горе из два узрока. Новим законом спао је у опште број бирача и то разуме се отпала је сиротиња раја, која је баш увек и држала са опозицијом а отпао је баш и у Карловци силан број сиромашнијих бирача, услед одлуке власти и владе о порези јарковачкој. Отпорна снага народа и ту је оштећена и данас имаде у читавом срезу карловачком тек неких, 800—900 бирача, и српска већина у њој тек ако је неких 60—70. Изгледи дакле за народног кандидата, без споразума са хрватском опозицијом нису никакви; а споразум са њима, код таких завршутих главара, скоро је немогућа. Слога дакле странака народних слабо би ваздисала. Много више прашине узвитлао је избор карловачког проте и ту је „Српство“ јако замерало карловачким радикалима да је дописник његов знао све околности тешко да би се онако окомио на радикале.

Још октобра 1895 разрешена је карловачка црквена општина зато, што је радикалска. Савез либерала и клерикала, потпомогнут двором срушио је радикалну општину. Притисак је ужасан чињен на народ, и радикали су се уздржали од узалудне изборне борбе. Ни један од главнијих радикала није изабрат у црквену скупштину; „главешине,“ како их сада називаху крсте, они су на сокаку, а изабраше неколико радикала, које сада „реповима“ часте.

Општина је, дакле, либерално-клерикална и „главешине“ радикалске нису ни у скупштини и опет су те главешине криве, што је кандидат либералне странке пао.

Но, да расчистимо најпре питање кандидата. У кандидацији за проту било је само двоје: уредник клирикалног „Сиона“ Јеремић и председник незаконитог бившег уз тарабу одбора, прота Константиновић. Вара се сваки, ко проту Константиновића држи за „народњака“, јер и он је клерикалац; а главнији људи његове странке, за то су се тако жестоко заузимали за њега, што је он — као тадашњи председник удовичког фонда — дао улоге истога у њихов завод; отуда те сузе тугованке; оне су финанцијалне нарави а не начелне. Прота Васа Константиновић, увредио је био у административном одбору радикале и цела је истина, да су се неки радикали окомили на њега и радили против њега. Но и то је позната истина, да су „главешине“ свима, који их питаше, световале да не учествују при избору, јер ни један није њихов кандидат. Цела је истина и то, да проту Васу Константиновића, нико није нападао у „Застави“ а да је Јеремић много пута нападнут, а позната је ствар и то да су се доста радикала уздржали од гласања. Да ли је прота Васа својевољно или под притиском одустао од избора баш на самом биралишту, то ми незнамо, но верујемо пре ово друго но шта има у томе кривице радикалске?!

Да је тим кораком прота Васа јако збунио своје бираче и отерао у табор Јеремићу, по себи се разуме. Па пашто онда нададоше дреку на радикале и криве њих за глупости које учинише либералне вође?

Они сами предложише изборно гласање, па кад пропадоше, окривише за своје глупости недужне „главешине“ радикалске и окомише се на „репове.“ Но у странци Јеремићевој било је далеко више либералних глава Па зар и за њих да су криви „главешине“ радикалске. Сејасте омразу и пожњесте пораз. Хтедосте репове и репови вас опинуше. То нека вам буде наук бар за будућност. **Н.**

---

**Суботица, 20. јан.** (О приликама или неприликама у нашој црквној општини.) За последње време од како се одржала предпоследња ванредна црквена скупштина, на којој је велика већина хтела, да се придружи молби новосадске црквене општине али јој је спречило то бегство потпредседниково, исти потпредседник и његов покровитељ М. Милосављевић све и сва су учинили, које милом које измишљотинама и застрашавањима, да велики број скупштинара одврате од првобитне поштене намере да се одржи ванредна скупштина у истој цели.

Но све то њима, која су слепа оруђа Дра Н. Максимовића, не би много помогло, да нису одмах, чим су дознали — а они су били први, који су то дознали! — да су одбијене како посланичке тако и општинске молбенице, и одмах почели телалити, да би сада и без цели, шта више бесмислено и смешно било, да ми, суботичка српска општина, молимо краља ради сазива нашега нар.-црк. сабора, када ето, веле, краљ натраг враћа све молбенице, које му се шаљу.

У претпрошлу суботу (9. т. м. по наш. кал.) црк. одбор је решио, да се сазове ванредна скупштина за другу недељу (17. т. м. по наш. кал.), која се сада у последњу недељу (17. т. м.) и одржала. На тој скупштини многи нису учествовали, тако да је једва био искупљен толики број, да се скупштина може одржати. Као први и главни предмет за ту ванредну скупштину био је истакнут: нацрт и прорачун за градњу општинскога и парохијскога дома. Рекох, да су многи фалили па тој скупштини, зато ми ваља споменути, ко само није фалио, и није смео фалити на тој скупштини, а то је баш онај, који је на претпоследњој, пред овом одржаној скупштини фалио, управо, који онда на исту скупштину није ни смео да дође.

Кад се је на овој последњој, у прошлу недељу одржаној, скупштини први предмет, без нужде после дугог — и то намерно дугог — претресања исцрпео, једва остаде на окупу 20 скупштинара и то већином одборника. Већ хтеде потпредседник да закључи скупштину, кад устаде најмлађи али најугледнији скупштинар Др. В. Манојловић узданица свега овдашњега српскога грађанства и јасно пита. Шта је са позивом новосадске црк. општине. да наша општина пошље молбу на Њ. В. краља ради сазива сабора са свима правима? Ово је био јак, ладан туш на наше „аутономаше“ — јер држаху да то питање нико кренути неће.

На то устаде вођа њихов, те стаде на дуго и на широко глаголати и рабулистички доказивати, да је молба посланичке конференције као и српских општина на краља једна велика „неправилност и правна бесмислица“, те посланици и општине у место на краља, требале су се молбама на патријарха ради сазива обраћати и зато он предлаже, да се суботичка српска општина на патријарха обрати молбом ради сазива сабора, па тек онда кад овај то не би учинио, да се обраћамо на краља. Ово је језгро његова говора, али говорио је и да ми са садањим саборским одбором можемо потпуно бити задовољни, ер Банфи могао би нам да постави Мађаре (!) за чланове саборскога одбора, па шта би онда? Од присутних многи су климали главом, јер, за Бога то говори један „фишкал“. Кад је говорник предложио, да се његов предлог једногласно прими, томе се најодлучније противише Др. Вл. Миросављев и неколико друга му, те тако бар овај јединствени предлог није једногласно усвојен. Најжалосније је то, да је за овај предлог гласао и Јоца Радић, бивши посланички кандидат па да и он покаже и докаже како се сада „аутономаши“ и лепо слажу са људима његовог начела. **Суботичанин.**

---

## У патријаршији.

У писаћој соби Његове Светости седи на дивану једна госпођа и горко плаче.

— Немој да плачеш девојко, каже умиљато Његова Светост, све ћу ја то удесити.

— Како да не плачем браћа?! Не могу већ да живим од тих безобразних ђака. Како који прође, а он ме подругљиво поздрављa: »Љубим руке милостива! Клањам се милостива!« а на то »милостива« удари управо онаки нагласак, како у »Застави« пише.

— Та но, но, немој ти само плакати, ја ћу њима већ показати, ко је Георгије Бранковић! Забранићу им . . .

— А зар ви, браћа, можете забранити, да о том »Застава« пише?

— То већ не могу, али ћу забранити оним безобразницима да читају »Заставу«, па тако неће ни знати, шта о нама пише.

— Ју, браћа, то би добро било!

Његова Светост седе одмах за писаћи сто и написа наредбу богословској и гимназијској управи, да се ђацима забрањује посећивати читаонице.

Дабогме, много је боље кад се ђаци завлаче по пајзловима и биртијама, него да су у читаоници на очима својих професора и целог грађанства.

Ал' овако се сад повратио онај исти ред, као кад је патријарх Бранковић био — богослов! **К.**

---

## Вести из места и са стране.

**Словенско певачко друштво у Бечу.** Пред многобројном изабраном публиком започета је 15. децембра о. г. овогодишња серија концерата и забава, и то концертом забавом, чији програм пуних десет и издашних тачака садржаваше. Зборови од Гала, Товачовског, Сметане, Паукнера и Хубада под управом новога коровође Ј. Херле — пређе професор и коровођа у Шапцу — отпевани су потпуном прецизношћу а квартет Јерајев приправио нам је уживање коме се ни надали нисмо. Гђца Марија Улрихова из Градишке први пут нам се преставила на концертном подију, и одмах је задобила симпатију свих присутних, јер је природа обдари свим својим богатствима. Лепа појава, елегантно и грациозно ступање, а глас јак и звучан а при том необично мио. Па онда није чудо да одобравању није краја било. И госп. О. Малека видимо сада први пут. Права вештачка природа, пуно темперамента а необичном лакоћом прелази и најтежа места. Успех читавог концерта бејаше ванредан, коровођа је показао да има и уметничког темперамента и смисла а и енергије, јер је за врло кратко време — не пуне 4 недеље — много постигао. Како из друштвених кругова чујемо биће идући концерат 15. марта и певаће се поред осталог Мокрањчеви „Приморски напеви“. Осим тога 2. фебруара биће у Ронахеровој сали велики бал у народном оделу, где ће се већином неродне игре играти, тако пољски велики мазур, коло, сељанчица, заплет и ђурђевка, руска коломејка и многе друге. Можда ћемо и ове године као и пре две на том балу поред гајдаша коло играти. **Апостол.**

**Крвава борба у Скопљу.** Да бугарашке пропагандисте у својој обести и суровости нападају на највиђеније Србе у Ст. Србији и Маћедонији, те је па жалост доказано. Нарочито су се окомили на српске школе и наставнике њене. Велика је жалост што су све турске власти у тим земљама подмићене, те Бугари и за најгадније убиство олако пролазе; и то их сколи и потстиче у њиховој обести. Отуда и долази да је не један српски учитељ пао као жртва свирепости бугарских пропагандиста. У Скопљу се не давно десио овај жалостан случај. 17. ов. м. изашли су ученици српске скопљанске гимназије са неколицином својих наставника, изван вароши у шетњу, и на пољани се почели играти. Одједном дођоше бугарски ђаци са својим вероучитељем, свештеником певајући песму, која завршује са речима „Маћедонија је наша.“ Српски ђаци се одмах повукоше, оставивши већи део пољане бугарским ђацима. Но бугарски ђаци брзо упадоше међу српске те их стадоше чепати, гурати и изазивати. Чим су ово српски учитељи видели одмах су замолили бугарског свештеника, да забрани својим ђацима да нападају српске ђаке. Али овај дични бугарашки свештеник место да укори бугарске ђаке, још их потстаче довикавши им ура, нашто ови каменицама, штаповима и камџијама, које све имаћаху под капутима нападоше српске ученике и ученице. Један бугарски ђак удари српског учитеља Илију Вучетића, батином по глави а други каменицом међу слепе очи и опасно га озледи. Бугарским ђацима још одмах у почетку притрчаше у помоћ бугарашке калфе, слуге, пропалице па чак и један део грађана. Ово је најбољи доказ, да је нападај већ у напред смишљен био. У сред те туче опали неко из револвера и одмах за тим припуцају више њих. Турски официри долетеше, те затворише бугарског свештеника али и српске учитеље. Ово је изазвало врло велико огорчење и сви су Срби узрујани.

**Српско народно позориште.** После осам година, једва да је срп. нар. позор. к нами дошло и то на 10 престава. Сама Бела Црква не би могла дружину примити, да није тако близу околина, која је својски похађала посете. О „Задужбини цара Лазара“, „Балканске Царице“ „Бој на Косову“ врвила је дична клисура, као на какво славље, а одушевљењу не беше краја. Наши суграђани иноверци не могу да поме, да је толико одушевљење, толико разумевање у наших сељана, да тако својски долази на преставе, да се науживају душевно и да стару славу своју виде. Материјалан успех је сјајан, тако, да ће преко 2000 форината пасти на каси и тако сувишка бити 4—500 фор.

**Српском народном позоришту** даровани су ови прилози: I.) „Српска женска добротворна задруга“ у Митровици послала је 76 фор. 57 н. а. вр. прилога. Од тих прилога скупиле су 44 фор. 30 н. госпође: Зорка Ивковићка и Јелена Сретковићка, а приложили су: Ђорђе Сретковић 5 фор.; — по 3 фор. 66 н.: Јелена Сретковићка, Зорка Ивковићка, Зорка Борота, Мара Папаотовић и Мара Мојић; — по 2 фор.: Ружица Папаотовић, Јелисавета Стојановић, Игњатије Михајловић и Марија Драгутиновић; — по 1 фор.: Евица Николајевић, Катица Адамовић, Милан Петковић, Мила Веселиновић, Павле Вујашковић, Христина Василић, Марија С. Јовановић, Душан С. Јовановић, др. Ђорђе Давидовац, Софија Бакмаз, Веселин Гргуров и Даница Јеремић; = по 50 н.: Милутин Савић и Шандор Георгијевић. — А госпођице: Мара Радовановићева и Лепосава Адамовићева скупиле су 32 фор. 47 н., а приложили су: Јулијана Поповић 5 фор., Јелена пл. Бајић 3 фор. 66 н., Јулија Суботић. 3 фор. 66 н., Љубица пл. Милекић 3 фор. 65 н.; — по 1 фор.: Лела Ковачевић, Зора пл. Георгијевићева, Наталија Месаревић, Софија Болановић, Ана Јанковић, Мара Бреберин, Ленка Покрајац, Мила Л. Николић, Јелена Јовановић, Милека Искрићева, Марија удова Јовановић, Марија Боснић, Мирослав Стајић, Јелена Ј. Мијић и Павле Баришић; — по 50 н.: Зорка Белаповић, Милева Блаженчић и Марија Рајковић. — Обе скупљене своте чине свега 76 фор. 77 н.; а кад се од тога одбије 20 н. поштарине, остаје 76 фор. 57 н.

II.) Госпођица Амалија Милошева у Жабљу скупила је и послала 43 фор. 25 н. прилога, и приложили су: Исидор Николић, надсолгабиров, 10 фор.; Теодор Милошев 5 фор., прота Милош М. Цапић 5 фор., Пела Милошев 3 фор. 60 н., Петар Е. Сарајлић 3 фор. 65 н., Атанасија Араницки 2 фор.; — по 1 фор.: Др. Милутин Мајински, Коста Михајловић, Миша Д. Љубиша, Тодор Недељков, Игњат Секицки, Милица Секицки, Живан Соринкић, Кузман Јанков. Светозар Вујков, Мита Милошев и Сава Илић; — по 50 н.: Кузман Јоцић (који је за г. 1899. и 1600 обећао по 3 фор. 65 н.,) Ана Рудић, Милица Соринкић, Јаша Апић, Лазар Чонкић и Велимир Плачкић.

III.) Повереница позоришна гђа Даница Јовановићка у В. Кикинди послала је још 3 фор. 65 н. као прилог дра Ивана Веселиновић, адвоката у В. Кикинди, за годину 1898.

Родољубивим скупљачицама, прилагачицама и прилагачима изјављује управни одбор „друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

**Забава.** Добротворна задруга Српкиња панчевачка приређује у суботу на Тријерарха 30. јануара (11. фебруара) т. г. у дворници код „Трубача“ а у корист своје благајне забаву с игранком.

**Ванзаконито стање.** „Пештански Лојд“ доноси из Баје писмо, у коме му се јавља да је ванзаконито стање по трговину и индустрију од врло штетних последица, право рећи убитачно. Иноземски трговци и фабриканти неће никако да са Угарском склапају ма какву трговину. Више бајских трговаца, који су до сада стојали у трговачкој вези са немачким и другим страним трговцима туже се, да сада добијају из иноземства силна штампана писма, у којима им се јавља, да се угарским трговцима за сада не може дати никакав кредит.“ По себи се разуме да „П. Лојд“ баца на опозицију сву кривицу, због тога што је у Угарској наступило ванзаконито стање. Али и опозицијони листови неостају дужни „Пест. Лојду“ износећи да је влада својом покваренoшћу свему крива.

**Издеветани посланици.** У каквој међусобној љубави живе хрватске опозицијоне странке, то је већ давно познато. Но од кад се поделише у чисте нечисте и коалиране од то доба је међу собна „љубав“ у њих постигла свој врхунац. У седницама троједничког сабора, није једном дошло међу њима до најогорченијег сукоба, у коме су једно другом свашта довикивали. Недавно се тако сукобише „чисти“ др. Франк и Штросмајеровац Тушкан и једва је пошло за руком да се спречи гужва и батинање. Прошле седнице беху се пред саборницом искупили раденици и ђаци, те кад су посланици из саборнице излазили, а ови су муљковима и каменицама обасули Франка Тушкана и браћу Старчевиће. Остали посланици упадаше међу раденике и ђаке те их растераше, да неби дошло до још већих шкандала. Да лепих ли изгледа за подизање велике хрватске од Баварске до Македоније и од Дунава до мора Јадранскога!

---

## Најновије вести.

Из Петрограда јављају, да су до сад Француска и Немачка званично изјавиле, да ће учествовати на конференцији за разоружање и да се слажу с програмом. Држе, да ће се та конференција тешко састати пре пролећа.

Но у исто време јављају из Берлина да ће унести нове пушке реп тирке за инфантерију Све државне фабрике израдиле су већ толико модела да ће скорим у маси почети произвађати те нове пушке.

Из Кине јавља жица, да се тамо у Ханг-Чау десила ужасна експлозија. Магазин са барутом одлетео је у ваздух, а при томе је две до три хиљаде људи платило животом. Цео војнички логор што се налазио у близини, 1500 људи па броју, заједно са генералом, погинули су. У околини од три километра, све су куће разорене а становници поубијани. Међу њима нема ни једног европејца.

---

## БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 23. јануара.)

**Будимпешта.** Данас је краљ примио у аудијенцију Села и Фејерварија. Успех тих преговора највише занима посланичке кругове. Фејерваријев задатак је да извести владара о намерама владе, која је потпуно солидарна. За Банфијевог наследника износили су Фејерварија но он је изјавио, да ће се те одговорности примити само на заповест краљеву. За сада је још прерано говорити о Банфијевом наследнику с тога што су се изгледи споразума погоршали, а Банфи би одступио тек онда, кад би се мир с опозицијом углавио. Поговара се и то, да ће Мано Сечењи наследити Банфија.

**Будимпешта.** Жустрији посланици из опозиције хтели су да напусте у сабору техничку опозицију па да започну ларму и бебукање, али су их ладнокрвнији другови одговорили од тога, бар док се преговори не доврше.

**Будимпешта.** У ствари преговора неће ни влада ни опозиција да узму одговорност на се, да су прекинули преговоре. Опозиција је изјавила, да њена најновија изјава није још њена последња реч. Банфи је опет изјавио најодлучније, да неће пре захвалити, док му опозиција не изгласа индемнитет, ал и он неће да прекине преговоре. Великом радозналошћу изгледају клубску седницу владине странке, од уторника. Ратоборни елементи владине странке веома су незадовољни, што је владина странка и почела преговоре с тога краја, да Банфи треба да отступи. Са истим правом, кажу, могла је и владина странка захтевати, да Апоњи и Кошут одступе од вођства својих странака.

**Беч.** Краљ је примио јутрос у аудијенцију барона Фејерварија, која је трајала један сат. За њим је примио Коломана Села.

## Трговина.

НОВИ САД, 23. јануара. Пшеница прве каквоће фор. 9·50—60 н. Пшеница средња ф. 9·30 до 40 нов. Пшеница лакша роба фор. 9·10—20 н. Наполица ф. 8·50 —— нов. Јечам нови ф. 5·50—60 Зоб ф. 5·40—50 Кукуруз у зрну нови ф. 4·10—30 нови у клипови ф. ——— нов. Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор. дебела паљена 60 фор Све од 100 килограма.

| | | |
|---|---|---|
| Свињи угојени тешки | 36—37 нов. | живе мере |
| „ средњи | 34—35 нов. | |
| „ лаки | 32—33 нов | |

Све од 1 килограма.

| | |
|---|---|
| Теоци | 26—30 нов. по клгр. |
| Јагњци | — — фор. по пару. |
| Овци | 8—12 фор. по пару. |

*

Стање воде под Новим Садом.

| | |
|---|---|
| 22. јануара било је | 1·93 мет. |
| 23. јануара било је | 1·76 мет |

## Јаван рачун.

Српско занатлијско удружење у Срем. Карловцима, одржало је 9. јануара о. г. забаву у корист своје благајне, те је том приликом пало, које на каси, које добровољних прилога 99 ф. 20 новч., а издато је 27 фор. 30 новч., то остаје чисте добити 72 фор. Приложили су пак ови родољуби:

Његова Светост Георгије Бранковић патријарх **1** ф.; по 6 ф. г. Др. Миша Михаљовић; по 3 ф.: г. г. Влада Николић, пречасни Георгије Летић, протосинђел; по 2 ф 50 н.: г. г. Фрања Ханг, Милан Јовановић; по 2 ф.: г. г. Шандор Д. Чакић, Јован Радивојевић, Добротворна Задруга Српкиња Карловкиња, Добротворно Ватрогасно Друштво, г.г. Др. Петар Стаковић, Стеван Сланкаменац, пречасни Анонијев, архиђакон, ђа. Јеремић, г.г. Петар Тапић, Пера Коларовић, Н. Н.; по 1 ф. 50 н г.г.: Паја Герепчевић, А. Јовановић, Карл Јанековић, Петар Ршић, М. Јанковић, Ђ. Секулић, ђа. Милева Ж. Гајковић; по 1 ф. г.г. Јован Станковић, Марко Матић, пречасни госп. Бис, католички парох, Р. Врховац, Мица Тапић. В. Вујић, Лаза Јовановић, Ђока Јовановић, Стеван Јовановић, Стеван Лазић, Ј. Катански, М. Прибишевић, Јован Вајдл, Петар Тарањски, Урош Пешић, М. Чобанић, Паја Шарановић, Ђ. Малешевић, Јован Симеоновић Чокић, М. Поповић, М. Петровић, 1 ф. 50 н.; Марковић, Ј. Коларовић, Н. Игић Мита Шпадијер, Јован Стајић, М. Николић, Н. Н., Петровић, Штегер, пречасни госп. Пантелић, протођакон, Др. Лаза Секулић, Милан Механџић, Влада Јовановић, Ј. С. Чокић, пречасни госп. Чолановић; по 50 н.; ђа. Љуба Аћимовић, Љуба Пантелић, Ј. Л. Богдановић, К. Поповић. Ст. Илић, В Милић, К. Контић, Ст. Варга, Полужански, Теодоровић, Н. Н. Јован Драгомировић, Ст. Гоћа, Мартин Карлић; по 20 н.; Н. Н.

Свима овим родољубима, који су у овом приликом показали да им ово наше сироче — Срп. занат удружење заиста на срцу лежи, те нам са својим прилозима и улазницама, потпомогли, да ово друштво може ли то лакше и боље своме племенитом задатку одговарати, изричемо у име целог друштва најтоплију захвалу.

Срем. Карловцима 17. јануара 1899 год.

За управу „Срп. занат. удружења."

**Васа Милић,** пословођа. **Станко Илић,** председник.

(М. П.)

**Петар Коларовић,** благајник.

## КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.


## „БУБАЊ"

**ЛИСТ ЗА ШАЛУ, ЗАБАВУ И ОГЛАСЕ**

излази у **Вршцу** трипут месечно а стаје 20 новч. месечно или фор. 2·40 годишње.

Најјефтинији лист за огласе.

**Сваки претплатник може 8 пут огласити бесплатно.**

Ко огласи 10 пута преко године, плаћа 4 фор. а добија лист бесплатно. 36 1—1

**Огласи се унапред плаћају.**

*Шаљемо угледне бројеве сваком на захтевање.*



## ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ НА „ГОЛУБ"

**ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ**

који излази под уредништвом Јована Благојевића, учитеља више девојачке школе ево већ XXI. годину; лист овај излази на великој 8° *два* пут месечно (осим јула и августа) а цена је годишња само **1 фор.** а. вр. те је најјефтинији дечији лист. — Претплату ваља слати на књижару **Миливоја Каракашевића у Сомбору.**

Угледни бројеви шаљу се сваком на захтевање бесплатно. 6 7—10



СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМЕ САДУ.

НОВА КЊИГА.

## МАРА ЛЕПА БУГАРКА

ИЛИ

## СОФИСКЕ ТАЈНЕ

ИСТОРИЈСКИ ВЕЛИКИ РОМАН ИЗ САДАШЊОСТИ

од ЏОНА РЕКТЛИФА

У 81. СВЕСЦИ 2068. СТРАНА

**ЦЕНА 4 ФОР.**

**Износе се руске интриге поверене једној жени у Бугарској. Влада кнеза Батемберга, српско бугарски рат и књажева оставка.** Шта може да учини племенита љубав у једног детета из народа, „Маре", и до какве нискости може да се спусти окорела зликовачка душа.

И оде важи ко за готов новац купи добија **50 приде** у забавним књигама по сопственом избору.

**Нови Сад,** новембра 1898.

С поштовањем

577 6—6 **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**


# ОГЛАСИ.


## Henneberg-Seide

von **45 Kr.** bis **fl. 11·65** p. Met. — nur ächt, wenn direkt ab meinen Fabriken bezogen — schwarz, weiß und farbig in den modernsten Geweben, Farben und Dessins. **An Private porto- und steuerfrei ins Haus. Muster umgehend.**

Seidenstoff Fabriken G. Henneberg (k. u. k. Hofl. Zürich. 601 5—


## ПОЗИВ

### У XIX. РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ „СРПСКЕ ЗАДРУГЕ"

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ У СТ. ПАЛАНЦИ

која ће се одржати 2. (14. фебруара) 1899. г. у 2 сата по подне у задружним просторијама.

Дневни ред:

1. Избор председника ad hoc.
2. Поднашање закључног рачуна за минулу 1899. годину са извештајем управе и надзорног одбора.
3. Давање опроснице управи и надзорном одбору.
4. Предлог о подели чисте добити.
5. Предлози управе.
6. Избор 3 члана у надзорни одбор и 2 заменика.
7. Избор 3 члана за потпис скупштинског записника.

У Ст. Паланци 31. јануара 1899. год.

34 1—1 **Управа.**


## JUNGER COMMIS

der ausschliesslichen

## KURZ- & WEISSWAAREN BRANCHE

der Landessprachen mächtig, wird aufgenommen.

Offerte mit Photografie & Gehalts-Ansprüche sind zu richten an

**WEISS & ADLER**

Mitrovicz

37 1—2



Издајем од 1. марта о. г. моју

## ГОСТИОНУ

у сопственој кући под рачун, која на врло добром месту лежи. Угоститељ мора знати добро српски и мађарски. Изучени у тој радњи и који деце немају, имају првенство.

32 2—3 **Милош Рунић.**



Продајем на вечито, безтеретно, из слободне руке своју у **Староме Футогу у главној улици број 151.** близу српске православне цркве лежећу

## КУЋУ

надаље своји на **Клиси у доњем Саилову** налазећих се **19 јутара**

## ОРАЋЕ ЗЕМЉЕ

одмах до барутане.

Распитати се ваља само директно у мене или код мога сина Душана.

У Новом Саду, јануара 1899.

4—5 24 **Велимир Бугарски.**



## НЕНАДМАШНО!

**250 предмета само за 3 ф. 25 н. и то:**

1 џепни „реформ" сахат од финог никла, добро ходећи
1 ланац за сат, позлаћен
1 прстен позлаћен
1 игла са имитираним брилјантима за краватне
1 пар минђуша позлаћених са имитираним брилјантима
1 копча од никла за оковратник
1 сајла за закопчавање рукавица
1 кључић са кариком
1 пар дугмади за манжетне позлаћених
3 дугмета за прса позлаћених
1 крејон (оловка)
1 бележница врло фина
1 фина тапуља за цигаре
1 фино огледалце
1 сапун за лице
72 фина пера од челика
1 практично држаље за перо
25 врло финих кувертa
25 врло финих папира за писма
110 разних предмета, који су домаћици потребни.

Свих горњих **250** предмета разашиљемо за само

**3 фор. 25 нов. поузећем или за готов новац у напред.**

За солидну и брзу послугу јамчи се.

## Wiener Versandt-Etablissement

**L. Siegelmann & Comp. Wien, II. Obere Donaustrase 81**

Ценовнике шаљемо бесплатно о нашем трошку. 1—3 35



## Американски џепни сатови.

Јако тражени, боја никла се не мења, састав је тачнији и бољи него најскупљи.

Цена је по комаду 3 фор.

Поред јаког тражења докле их траје на стоваришту. К томе ланац сребрн за 50 новч.

## Готовим бријаче који сами брију

„Foks" прави солингшки продукт, одликован на многим изложбама, не треба венђања, посечеже искључиво. Чист и леп посао; искључена је свака болест коже, постојан и који заштеђује новац.

**Комад 3 фор,**

Сеченица *** звезде од светлога челика а остали су делови од алпака.

Засебна сеченица к томе 1 фор. 479 14—26

Може се наручити код:

**POLLÁK SÁNDOR,** főbizományosnál

**BUDAPEST** V. ker., Kálmán-utcza 17.

Скупљачима од пет комада, један комад приде.



МАНУФАКТУРНА РАДЊА

## ПАВЛА ВУЈАШКОВИЋА

У МИТРОВИЦИ

треба **доброг помоћника,** који одмах ступити може. 33 2—3



## Рихтеров Анкер-Паин-Експелер

**Liniment Capsici compos.**

Овај чувени кућевни лек одржао је пробу и критику садашњег времена, јер се не мање већ од 30 година као поуздан лек употребљује, и то ублажава болове од реуме, костобоље, расхлађења и томе сличних патња и болести, да га и сами лекари врло често болесницима прописују. Овај прави Анкер-Паин-Експелер, није никакво тајно средство за употребљавање, но прави народни кућевни лек, који због тога не би требао ни из једне куће да фали. За цену од 40 новч., 70 новч. и 1 фор. може се у свима лекарницама добити. Главно стоваришта код **Josef v. Török Apotheker in Budapest.**

Код куповања треба пазити, то да се од превара и штете сачува, треба сваку флашицу, која нема на соби овеознаке (лентера) и име **Рихтер** да ју врати натраг.

**F. Ad. Richter & Cie k. u. k. Hoflieferant, Rudolstadt.**

525 17—39



6 златних, 10 сребрних медаља, 30 почасних диплома.

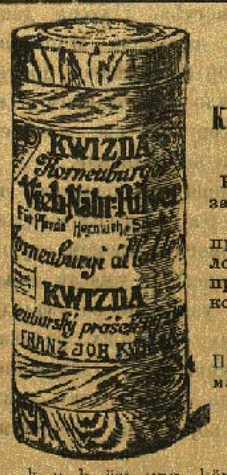


## Квиздов корнајбуршки прашак за гајење марве

Ветер. дијетично средство за коње, рогату марву и овце

Од 45 година у употреби при недовољној вољи за јелом, крљавом варењу, за поправљање и множење млека код крава.

Цена: 1/1 кутија 70 нов. 1/2 кутије 35 нов.

Праву само уз горњу заштитну марку може се добити у свима апотекама и дрогеријама.

Главно стовариште:

**Franz Joh. Kwizda**

k. u. k. öst. ung., königl. rumän. u. fürstl. bulgar. Hoflieferant

**Adlerapotheke, Kornеuburg bei Wien**

583 7—45

## Маријацелске капљице за стомак

народно дејствујуће код болести стомака, јесу добро позната кућевна и народна средства без којих не треба бити

при немању апетита, слабости стомака, дисању хрђавог мириса, подривању, колици, горушици, прекомерном нагомилавању слуза, жутици, одратности и повраћању, грчевима у стомаку, тврдој столици или затвору.

Такође је опробано лековито средство код главобоље, препуњења стомака са јелом и пићем, при болести црне џигерице и хеморојиде и који пате од глиста. Код речених болести од многих година познате су **Маријацелске капљице** као најбоље средство, што доказују стотинама сведочби. Цена флаши са упутством 40 нов., великој флаши 70 нов. Централно отправништво кроз апотекара

**Carl Brady,** Apotheke zum „König v. Ungarn" Wien, I., Fleischmarkt 1.

Може се добити у свима апотекама

Главно стовариште **Josef v. Török,** Budapest, VI. Königsgasse 12.

520 13—22



**500 ФОРИНАТА** плаћам сваком, који при употреби **Бартилове воде** а зубе, флаша по **35 нов.,** икад више зубобољу добије или из уста задише. (Паковање 10 нов. обавшка). **A. Bartilla's Erben** *(E. Winkler), Wien 19/1., Sommergasse 1.* — Свуда нека се изрично тражи **Бартилова** вода за зубе. Пријаве фалсификирања биће добро награђене.

У Новом Саду: код П. Георгијевића апотекара ћурчијска улица и у апотеци Гросингера, Фрање Јосифа трг 1. 560 5—



## ПАРНИ МЛИН

## У СТАРИМ БАНОВЦИМА (Срем)

добро уређен, продаје се из слободне руке по повољним условима, или се издаје на једну или више година под закуп.

Понуде ваља упутити на **администрацију „Заставе."** 38 1—2



ЦЕНОВНИЦИ — **Препарати од сладе ЈОВАНА ХОФА за слабе и болесне.** — БЕСПЛАТНО

**Јована Хофа**

напитак од сладе ради здравља.

За болести у прсима, плућима и желуцу, код рђавог варења, опште слабости као и за оне што се опорављају, напитак је кусан и снажи.

Већ 10 година или још од пре купујем ја од Вас пиво као и друге препарате он Ваше сладе. Сви су ти препарати једини лек, којим се моја жена опоравила. Молим још једну пошиљку.

К. Вегнер, Беч, Hofmühlgasse.

**Јована Хофа**

концентрован екстракт од сладе.

Код катара бронхијалног и у грлљану, као и код застарелога кашља, особито је добар за децу, у које су оболели органи за дисање, врло је кусан.

Ваши су препарати од сладе заиста добар и снажан лек. Молим да ми опет пошљете 5 великих боца концентрованог екстракта од сладе, 1 фунту слада-чоколаде и 2/2 кесе бонбона од сладе за прси.

Г. Фишер, мајор у 33. пеш. пук. В. Варадин.

**Јована Хофа**

здравствена слада-чоколада.

Против слабости, немања крви, раздражености, несанице, слаба апетита. Врло је кусна а и храни, те се може особито успешно употребити код слабуњаве деце и дојиља.

Ваша слада чоколада је најизврснија од свију познатих. Са успехом сам употребио тај пријатан напитак код кроничног застоја у варењу, бледила и опште ослабелости.

Др. Николај, лечник у Трибелу.

**Јована Хофа**

бонбона за прси од сладиног екстракта.

Добра је против кашља, промуклости, слуви. Праве бонбоне за прси од сладиног екстракта могу се по вољи трошити а да се не нахуди варењу.

За чудо сам се брзо опростио онакога кашља помоћу Ваших бонбона за прси од сладиног екстракта.

пл. Цедлиц-Најкирх, Валденбург.

Мојој су жени врло добро дошле Ваше бонбоне у нежномо кашљу и астматичним боловима.

Буш, свештеник, Вајшиц.

570 7—20

Могу се добити: у Новом Саду у апатекама Гросингера, Георгијевића, Плавшића, и Херцога; у дрогерији Стевана Фехера; у трговинама код гг. Дицгена, Коде, Браће Вагнера. и Стојановић и Радовановића. **Главно стовариште за Угарску:** у Пешти код лекарника Јозефа фон Терека, Kiralyuteza 12., а и непосредно код **ЈОВАНА ХОФА** ц. и кр. набављача Беч. I. Graben Bräunerstrasse 8.



**Главни уредник Јаша Томић.** **Одговорни уредник Константин Брадваровић.** **Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.**